

Խ Մ Բ Ա Գ Ր Ա Կ Ա Ն

Պ Ա Տ Մ Ա Կ Ա Ն Ա Յ Ց Ե Լ ՈՒ Թ Ց ՈՒ Ն

Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետի եղբայրական, սիրալիր հրավերով, 1967 թվականի հունիսի 2-ին՝ ուրբաթ օրը, Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին է ժամանում բուլղար օրթոդոքս եկեղեցու պետ, Նորին Սրբություն Ս. Կիրիլ սրբազան պատրիարքը՝ իր շքախմբի անդամներով:

1958 թվականի հունիսի առաջին այցելությունից հետո, Նորին Սրբության այս երկրորդ այցելությունն էր Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին, երկու տարի անց այն պատմական այցելությունից, որը Հայոց Հայրապետը կատարել էր Բուլղարիա, 1965 թվականի հուլիսին՝ սիրալիր հրավերով Ս. Կիրիլ պատրիարքի:

Մայր Աթոռում պատմական օրեր եղան հունիսի 2—6 օրերը, երբ երկու հայրապետները իջման սուրբ սեղանի առաջ, եղբայրական սիրով, ողջագործեցին և իրենց աղոթքներով առավել ևս ամրապնդեցին բազում դարերի հոլովությունով նվիրագործված Հայց. առաքելական և բուլղար օրթոդոքս եկեղեցիների և եղբայրական երկու ժողովուրդների բարեկամական կապերը՝ քրիստոնեական միության ոգով հետագա առավել ևս սերտ համագործակցության ցանկություններ:

Այս իմաստով, արդարև, հուզիչ ու պատմական եղան բուլղար և հայ հոգևոր պետերի ողջագործումները: Նրանց եղբայրական համբույրը մի անգամ ևս նվիրագործեց երկու եկեղեցիների և ժողովուրդների սիրո և բարեկամության հոգեկան կապերը:

Պաշտոնական առիթներով եկեղեցիներում, սեղանների շուրջ, այցելությունների և

ուխտագնացությունների ժամանակ արտասանված ելույթները. խանդավառ ու ջերմ մթնոլորտում, վերածվեցին քրիստոնեական եղբայրության սրբազան տոսի և հոգևոր դաշինքի:

«Երկու պատրիարքները, — ասվում է հունիսի 6-ին, առավոտյան ժամը 10-ին վեհաբանում համատեղ ստորագրված պաշտոնական հաղորդագրության մեջ, — ջերմ սիրով աղոթեցին առ Աստված, որ իրենց գլխավորած երկու քույր եկեղեցիները անասան ու ծաղկյալ մնան ու իրենց հոգևոր սուրբ առաքելությունը շարունակեն իրենց ժողովուրդների ծնունդ, ժողովուրդներ, որոնք մեր օրերին աճում ու զարգանում են խաղաղ ու մեծամեծ նվաճումներով՝ իրենց վերածնված ու նոր կյանքի կոչված հայրենիքների պայծառ երկնքի ներքև»:

Բուլղար օրթոդոքս եկեղեցու պետի Ս. Էջմիածին կատարած այցելությունը մեր օրերին, մեծ ճիգերի այս շրջանին, նշանակալից է, երբ աշխարհի բոլոր ժողովուրդների միջև ստեղծվել է մերձեցման, փոխադարձ գնահատումի, հասկացողության բարենպաստ մթնոլորտ, և երբ քրիստոնյա եկեղեցիները ևս, արդի կյանքի մեծ հրամայականի առաջ, դուրս են եկել իրենց դարավոր մեկուսացումից, մոտենում են միմյանց, փորձում են լեզու գտնել, բեղմնավոր հարաբերությունների նոր ուղիներ որոնել, միասին աղոթել և աշխատել հավաքական ճիգերով, էկումենիկ ոգով՝ հաճում ժողովուրդների ի հրիստոս եղբայրության և աշխարհի խաղաղության:

Այս մտածումների լույսի տակ, մեր օրերում և ժամանակակից եկեղեցական կյանքի պայմաններում, միջեկեղեցական նման հանդիպումներ և շփումներ օգտակար են և անհրաժեշտ:

Ահա թե ինչու բուլղար օրթոդոքս եկեղեցու սրբազան պատրիարքի այցելությունը Հայց. առաքելական եկեղեցու դարավոր կենտրոն Մայր Աթոռ և Էջմիածին սրտագին առիթ էր ստեղծում մի նոր և ավելի բարձր աստիճանի բարձրացնելու երկու եկեղեցիների, ժողովուրդների և մշակույթների եղբայրական բարեկամությունը:

«Երկու հայրապետները մի անգամ ևս հայտնեցին իրենց համոզումը, թե քրիստոնյա բոլոր եկեղեցիների մեկտեղումը, փոխադարձ ճանաչումը և համագործակցությունը պետք է առավել խորանան և հետզհետե առավել զորավոր գործոն հանդիսանան աշխարհում և ժողովուրդների կյանքում, սուրբ Ավետարանի ճշմարտությունների և պատգամների լույսի տակ: Հատկապես աշխարհի խաղաղությունը պահպանելու գործում անհրաժեշտ պետք է նկատել բոլոր եկեղեցիների և հավատացյալների միակամ ու անվերապահ աշխատանքը, իբրև մեր օրերի աստվածահաճո առաջնահերթ գործ» (Հաղորդագրություն):

Մեր պատմության մեջ առաջինը Մովսես Խորենացին է, որ վկայում է բուլղար ժողովրդի մասին (Մ. Խորենացի, Հայոց պատմություն, Երևան, 1940, էջ 70): Հայ ժողովուրդը սիրել է բուլղար հողն ու ժողովրդին և կապվել նրանց հետ ջերմ սիրով ու հավատքով:

Անցյալում բուլղար և հայ ժողովուրդների դարավոր համատեղ կեցությունը, նրանց պատմական ճակատագրի հանգիստությունն ու ընդհանրությունը, հանուն ազատության և պայծառ գալիքի նրանց մղած ազատագրական, հերոսական պայքարները և մեր օրերում երկու ժողովուրդների հավաքական ջանքերն ու տքնությունները՝ իրենց նոր հայրենիքի բարգավաճման, բարօրության համար, ստիպում էին երկու հայրենակներ և խաղաղաբեր հայրապետներին, մտահոգված Վիետնամի և աշխարհի այլ մասերում ապստամբող պատերազմի վտանգից, միասին աղոթելու և կոչ անելու «բոլոր եկեղեցիներին և բոլոր բարի կամքի տեր մարդկանց, որպեսզի նրանք միանան՝ պաշտպանելու համար խաղաղության սրբազան դատը, ընդդեմ պատերազմ սանձազերծող չար ուժերի, որոնք այնքան ոճիրներ ու ավերներ են գործում Վիետնամում ամեն օր, ամեն ժամ՝ բնաջինջ անելով մի անմեղ ժողովուրդ,

և որոնք այս օրերին իսկ նոր փորձեր են կատարում պատերազմի կրակը տարածելու Մերձավոր Արևելքի երկրների վրա:

Ամեն պատերազմ ժխտումն իսկ է Քրիստոսի Ավետարանի» (Հաղորդագրություն):

Բուլղար պատրիարքի այցելությունը Մայր Աթոռ և Մովսեսական Հայաստան հանդիսացավ գեղեցիկ առիթը հայ եկեղեցու, և Էջմիածնի, նրա Գահակալի ու մեր վերածնված մայր հայրենիքի հոգևոր, մշակութային, տնտեսական նվաճումների մասին անվերապահ հարգանքի և սիրո արտահայտություններին:

«Առաջին անգամ չէ, որ գտնվում եմ Հայաստանի մեջ, և առաջին անգամ չէ, որ ս. Էջմիածնի կաթողիկոսական Աթոռի լուսավոր շողերն իմ հայացքը լուսավորում են:

Ամենայն Հայոց կաթողիկոսությունը միշտ մեծ հեղինակություն է վայելել: Դրա պատճառները շատ պարզ են: Այսօր էլ Վազգեն Ա Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը, Իր իմաստությամբ և սիրով, ստեղծում է հոգևոր միասնություն իր ժողովրդի ծոցում ինչպես արևաշող Հայաստանում, այնպես էլ աշխարհում ցրված հայության միջև»,—ասաց Տ. Կիրիլ սրբազան պատրիարքը հունիսի 4-ին, զահարաբնում արտասանած իր ճառի մեջ:

Նորին Սրբություն Տ. Կիրիլ պատրիարքը իր ելույթների և արտահայտությունների մեջ վկայում է նաև իր հարգանքի և սիրո մասին դեպի հայ ժողովուրդը և նրա վերածնված հայրենիքը:

«1958 թվականին գեղազվարթ մայիս ամսվա մեջ ես հնարավորություն ունեցա տեսնելու շատ բան: Սակայն ինչ որ ինձ վրա անպատմելի տպավորություն գործեց այն ժամանակ և այժմ, դա հայ ժողովրդի ստեղծագործական և մշակութային եռանդն է ինչպես կրոնական, այնպես էլ մշակութային և տնտեսական բնագավառում:

Կեցցեն հայ ժողովուրդը, նրա կառավարությունն ու Հայաստանի ստեղծագործական ուժերի, բազմակողմանի վերելքի աշխատավորները»,—եզրակացնում էր Տ. Կիրիլ պատրիարքը հրաժեշտի սեղանին:

Արդարև, տոնական խանդավառության օրեր ապրեց Մայր Աթոռը՝ բուլղար օրթոդոքս եկեղեցու պետ, Ն. Սրբություն Տ. Կիրիլ պատրիարքի պատմական այցելությամբ:

1967 թվականի հունիսի 2—6 օրերը մի անգամ ևս նվիրագործեցին հայ և բուլղար եկեղեցիների և ժողովուրդների մեր ապրած ժամանակաշրջաններում քրիստոնեական եղբայրությունն ու դարավոր բարեկամությունը: